

Τ' ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΛΟΓΟΥ

Η "ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ",

Η περίφημη κωμωδία του Δημ. Βυζαντίου και το ιστορικό της. Άγωνιστής, συγγραφέας και ζωγράφος. Η «Βαβυλωνία» και το γλωσσικό μας ζήτημα. Η Ναυπλιακή κοινωνία του 1830. Βίος και έργα του Δημ. Βυζαντίου. Ένα πολεμικό του επεισόδιο. Πού έπρατταίχτηκε η «Βαβυλωνία», κτλ. κτλ.

Ο πιο κομμάτι από τα αναγνώσματα της περιουσίας Έλληνικής γενεάς είναι και η «Βαβυλωνία». Με το βιβλιαράκι αυτό διασκέδααν οι παπύδες μας και η γαργάδα μας, με τ' άσπεια του και τις χοιροκοιμιές σιγής του γελούσαν στα λαϊκά θέατρα του χωριού τους. Η «Βαβυλωνία» έχει την ιστορία της. Συγγραφέας της είναι ο Αιθαίριος Κ. Βυζάντιος, τον όνομα όμως το πραγματικό έπιδετο είναι άγνωστο, γιατί το «Βυζάντιος» καπίσχυσε και έγινε ως δηλωτικό της καταγωγής του, αφού στην Κοινότητα-πολι γέννησής α' από και ήθεσε στην Ελλάδα. Κατά τις πληροφορίες εκείνων που τον έγνωσαν, ήταν όμοιος άνθρωπος, φουφός φουφαιόλι, ήταν γλάνας

τους πρώτους και χωριτιμένους στη συνοικία. Το καθαυτό επάγγελμα του ήταν η αγρονομία. Ο Βυζάντιος έζησε αρκετό χωρό στάς Πάρους. Ζωγραφίζοντας τις εικόνες της εκκλησίας του Άγιου Ανδρόνι, που είχε έργα καλής βυζαντινής τέχνης και με όμοιους χαρακτηρισμούς. Ο Βυζάντιος ήταν αρκετά μορφωμένος. Πήν της «Βαβυλωνίας» ή «της κατά τόπους διαφθοράς της Έλληνικής Πλάσσης», (γιατί αυτός είναι ο πλήρης τίτλος της κωμωδίας του), έγραψε και τη «Γνωμοκομία», κωμωδία σε 5 πράξεις, που έβρεδόη στάς Αθήνας, στα 1841 «πρός χρήση και διασκέδαση των Έλλήνων».

Η περίπτωση που έδωσαν στο Βυζάντιο άφορη να γράφει τη «Βαβυλωνία» του είναι η εξής :

Την εποχή εκείνη, δηλ. στα 1830, πρωτεύουσα της ανελευθερωθείσης Ελλάδος ήταν το Ναύπλιο. Στη μικρή εκείνη, στενόχωρη, τειχοδομημένη πόλη, είχαν καταφύγει από κάθε Έλληνική γονία, διάφορα στοιχεία, καλά και κακά, αντιπροσωπεύοντα τον ελεύθερο ή υπόδουλο Έλληνα. Στα στενωπόακα του Ναυπλίου, στα κωμηνία και στις ταβέρνες, έβλεπε κανείς Ρουμελιώτες, Χιώτες, Κρητικούς, Μικρασιάτες, Έπιτανησίους κτλ., με τις ντόπιες φορεσιές τους, τα περιεργά φροσιματά τους, τα τοπικά τους ιδιώματα κτλ. Ήταν δηλ. το Ναύπλιο τότε ένα είδος Βαβέλ, όπου οι άνθρωποι έδνεκολεύοντο και να συνεννοηθούν άκοιη καλά καλά μεταξύ τους. Και ο Βυζάντιος γράφει στον πρόλογο της κωμωδίας του :

«Την λυπηράν αυτήν κατάστασιν, εις την όποιαν εξετραχηλίσθη ή Έλληνική γλώσσα, μη θέλησας να εκτραγωδήσω, ήθελον σκοπόν να κωμωδήσω, ώστε διά της άσπείτητος μάλλον να καταρισθώσιν οι κακώς προφέροντες την Έλληνικήν γλώσσαν και να προτραπώσιν εις την κατά τόπους σύστασιν σχολείων προς εκπαίδευσιν της νεολαίας των. Δέν άποδέλω προς έμπαιμόν τον εις την σκηνήν παρουσιαζομένων προσώπων, άλλ' ως ελπίζον προς καταρισμόν και την προτροπήν προς διάδοσιν της λαοείας».

Έν τούτοις είναι φανερά ή σάτιρα εις βάρος του Χιώτη Ξενοδόχου, του πλεονέκτη, στη λ ο κ α γ υ α του όποιου μαζεύεται ή κοινότητα. Σατυροεικής επίσης στο πρόσωπο του Αγωνιστή, που τάξει λογισμ της εποχής εκείνης, που με τους άρχαίους του, στην προφορική και γραπτή γλώσσα, κινούσαν τα γέλια—ή και την άγανάκτηση—των φρονιμών. Τα γλωσσικά πεισιματα των λογωτάτων, τους μακαρονομιούς του, την όβερτιν παραινότητα του άρχαίου Έλληνικού πνεύματος, σατυροεί ο Βυζάντιος. Έξαινα, στη ΒΒ' σκηνή της «Βαβυλωνίας», ο Ανατολίτης παρακαλεί το Αρσιότατο διοικητή του, να συντάξει ένα επίγραμμα για τον τάφο του μακαριού του πατέρα του. Και ο Βυζάντιος, πού πληροφορεί σε έποσημείσει ότι το κείμενο του επιγράμματος είναι αθενητικό, το βρήκε γραμμένο από μακαρονολόγο της εποχής του.

Άλλος σατυροειδής τύπος της «Βαβυλωνίας», πραγματικός και αυτός, είναι ο Έπιτανησιος αστινιώτης, με τ' Ιταλοέλληνα του. Τέτοιον ήταν πολλοί στο Ναύπλιο. Γιατί μόλις εγκαταστάη στη μικρή πρωτεύουσα ο Κυβερνήτης Καποδίστριας, μάζευτηκαν εκεί διάφοροι Έπιτανησιο διπλωματούχοι των Ιταλών Πανεπιστημίων της Πάντοβας, της Πίζας, της Βενετίας κτλ. Αυτοί ήταν οι πρώτοι δεσ-

φίρα του Έλληνικού Κράτους, που έτιμωρίζαν το δεσποτισμόν Κε-θερνήτη ζητώντας θέσεις. Στην εποχή εκείνη της έλλειψους μορφωμένων ανθρώπων, ο Καποδίστριας αναγκαζόταν να χρησιμοποιη και τους άναίτους και τους άνοητους. Χρονολόγος της εποχής αναφέρεται το ακόλουθο περιστατικό για έναν από τους πρώτους εκείνους Έλληνας Ιταλλόφιλους :

«Γνωρίζω ένα εξ αυτών του όποιον παρασιώπη το όνομα και την πατρίδα, τύπον άρκετά περίεργον, διανύοντα στάδιον πρωτοφάνες εις τα χρονικά της δημοσίας ύπηρεσίας. Διηγούσθαι μετρομπατασ, επέτυχε να διορισθί δικαστής εις τον Άρειον Πάγον, το άριστάστατον τότε άνώτατον δικαστήριον του Κράτους. Άποσποθείς ένωρίς εκ της ύπηρεσίας, έμεινε επί μακρά επί εις την ίδιαν τον πατρίδα έξαικόν, όχι μετά πολλής έπιτυχίας το δικηγορικών επάγγελμα. Μετά την έννοιαν της Έπιτανησί, ήτοι μετά παρέοδον 35 έτών, γέρων ήδη ένηργησε και κατώθησε να διορισθί ειρηνοδίκης εις ένα των τελευταίων δήμων της νήσου!»

Και έτσι ο άλλόλοτος εκείνος λειτουργός της Θέμιδος, αντίθετος προς την Ιεραρχία, άρχισε από Άρειοπαγίτης και τελειώσε Ειρηνοδίκης.....

Τέτοια ήταν ή εποχή και τέτοιοι οι τύποι που ήθελες ν' αναπαράσχη ο Δημ. Βυζάντιος. Το έργο του, ως θεατρικό, δέν έχει βέβαια αξία, άλλα γεννήθηκε τυχερό και ή επιτυχία του ύπηρεσε καταπληκτική. Παίχτηκε για πρώτη φορά σ' ένα κωμηνό του Ναυπλίου από ήθοσιους τραιστήτες, και τόσο διασκέδασε τον κόσμο, ώστε ο συγγραφέας έγινε άμέσως ένδοξος στην άπλοική Έλληνική κοινωνία και Ξενατύπως το βιβλιαράκι του, προσθετόντας μάλιστα εκ ρ ο τ η π ε ρ ο σ σ ο τ ε ρ α ν κ ο μ η φ ο τ η τ α ω και τέταρτη πράξη με τρία νέα πρόσωπα : την Κανέλλα, έρωμένη του κωμωγού Κρητικού και τη Γαροφόρο, γορη παραινία της και ένα γιατρό, τσαρλατάνο. Η πράξις αυτή εινε σε στίχους. Και να το μέρος όπου ο γιατρός κωμικήται στον Άστινιώμο για την ιατρική του σπουδαιότητα, επαναλαμβάνοντας την καβαλλιστική λέξι φ ο υ τ ρ ε :

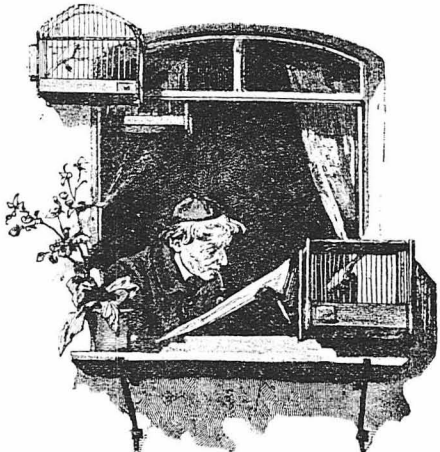
Φούτρε ! χειροδργος είμαι γώ, μάμος, (δετόρ μιλάσας) Περιφρημος εις τον Πασά του κάρου (της Άνάσας) Έδιάβασα του Ρομινσόν, φούτρε, την (ιστορία) Κογιόν, του Άριστότελε την δρακακο (λογία) Και του Σωκράτη άφορισμούς, την πα (θιακολογία) Φούτρε ! του Μπερούμ και του Τισσόν (τά είκοσι είβλία,

Το γκόφι της Ιατρικής, τη φαρμακοποιία Τί κι αν δέν έσπουδοξα εις την Ακαδημία, Ζέ σους άσσυθ όπου παντού ή γιανική εινε μίγια. Έπήγα και εις τον Άγά της Πέργαμος έπέσυρ Και γιατρέφα τη μήτη του όπου ήταν για να πέση.

Όσο περνούσαν τα χρόνια ή «Βαβυλωνία» γινότανε πιο δημοφιλής, προπάντων όταν ήσασ κάπως καλύτερα καθηρισμένοι την περιέλαβαν στο δραματολόγιο τους. Ο Θεόδωρος Ορφανίδης (ο κατότιν περιφρημος σατυροειδής ποιητής και καθηγητής της Βοτανικής στο Πανεπιστήμιο), νέος ζωηρός την εποχή εκείνη, έπαιξε το ρόλο του Ανατολίτη με μεγάλη επιτυχία στην έμφανία και στη γλώσσα. Από τότε ή παρουσία της «Βαβυλωνίας» έπολλαπλασιάσθησαν, και δέν ύπηρεσε σκηνή έσαστηνών, δέν ύπηρεζε εκπαδευτήριο κατά την εποχή των εξεστειών, δέν ύπηρεζε θέατρο σε όλη την Ανατολή που να μην έπαυθη το περιεργό αυτό θεατρικό κατασκευάσασ που σατυρεί τόσο ξεκαρδιστικά το άνώιο γλωσσικό και ζήτημα.

Ο συγγραφέας της Ιστορίας του Έλλην. Θεάτρου κ. Νικ. Λάσκαρης ισχυρίζεται ότι το άληθινό όνομα του Βυζαντίου είναι Δημήτριος Χατζησαλάνης. Κι' αυτή είναι ή άληθεια. Στην Ελλάδα ο Βυζάντιος ήθεσε στα 1821, έλαβε μέρος στον Άγώνα, ύπηρεσησε και ως Γραμματέας της Ήλετοπνευματικής Γερουσίας, κατόπιν Έπαρχος Κορώνης, όπου έδρασε και ένάντιον της εισβολής του Ίμβραήμ Πασά.

Κατά τον ιστορικό Άμβρόσιο Φραντζή, όταν κατά το Μάη 1828, οι άποσκατηθέντες από το στρατότεδο του Ίμβραήμ 8.000 Τουρκιο

ΑΠ' ΟΣΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Οι Σπαρτιάται ήταν περίφημοι, ως γνωστόν, για την λακωνικότητά τους και περιφρονούσαν σε μεγάλο βαθμό την πολυλογία. Κάποτε οι κάτοικοι μιας νήσου του Αιγαίου, επειδή υπέφεραν από πείνα...

Αυτός όμως, αντί να ελπίσει την κατάστασι των συμπληρωστών του με λίγα και μετρούμενα λόγια, έξεφρασε ένα λόγο μακροσκελίστατο. "Όταν έτελείωσε, οι Σπαρτιάται του είπαν :

— Από τόν έπαιλό σου δέν καταλάβαμε τίποτε. Τήν εισαγωγή σου τήν ελθμονήσαμε...

Και, χωρίς νά τού δώσουν πειά καμιά σημασία, τόν ανάγκασαν να γρήσει άρρωστος στην πατρίδα του. Τότε οι κάτοικοι τής νήσου έστειλαν στη Σπάρτη άλλον άπεσταλμένο τους, στον όποιο συνέστησαν νά είνε όσο μπορεί πιο σύντομος.

Αυτός τότε πήρε μαζί του μερικά σακκούλια και, αφού παρουσιάστηκε στη συνέλευσι τόν Σπαρτιατών, τούς τά έδειξε και είπε :

— Είνε άδειανά! Γεμίστε τα!

Οι Σπαρτιάται πήραν πρόχημα τά σακκά και τά γέμισαν με άλευρο. Κι' όταν ό άπεσταλμένος, φεύγοντας, τούς εξέφρασε τις εύχαριστίες του, τού είπαν :

— Προσέχτε νά είστε άλλη φορά λιγώτερο φλύαρος. "Ότι ήσαν άδειανά τά σακκά σου, τό είπαμε με τά μάτια μας. "Ότι έφρασε νά τά γεμίσουμε, τό καταλάβαμε κι' έμεις...

Οι άρχαίοι Δαυοί έκινούντο ότι οι πολεμιστάτοι, αντί ν' αποφεύγουν τόν θάνατο, τόν έδίδχαντο γελώντας. Γι' αυτό κάποιος βασιλεύς τής Ασίας, μιλώντας για έναν σκοτεινό στρατηγό του, δνόμασε τ' Ανάδο, είπε επιγραμματικά :

— "Ο Ανάδο χριστήθηκε, γέλασε και πέθανε !...

Κάποιος εγγενής Άθηναίος, ό όποιος ήταν πολύ περήφανος για την καταγωγή του, είδε μία μέρα τό Αυγήνη νά γροίχη μέσα στό νεκροταφείο και τόν ρώτησε τί δουλειά είχε εκεί.

— Προσπαθώ νά βρω τά κόκκαλα τού πατέρα σου, άποφείθηκε ό νεκρός. Δυστυχώς όμως μοιάζουν τόσο πολύ τά κόκκαλα τόν νεκρόν άναμταζύ τους, ώστε μου είνε άδύνατον νά τά αναγνωρίσω!

Μιά φορά, κάποια νεαρή δούκισσα τής Γαλλίας είχε δει στό μέγαρο τού Άγγλου πρεσβευτού, όπου είχε πάει για επίσκεψη με τόν σύζυγό της, μία καλύτερη εικόνα, για τήν όποία τού εξέφρασε τόν ζήλο θαυμασμό της.

Ο πρεσβευτής, θέλοντας νά τήν περικοπή, έσπειρε νά της στείλη τήν εικόνα, με τήν παράκλησι νά κρατήσει τό όμοιο του. Η δούκισσα, μόλις τήν έλαβε, έφραξε χαρούμενη στό σύζυγό της και τού είπε :

— Τί ιδέα έχεις για τό όμοιο τού πρεσβευτού ;
— Έχω τήν ιδέα, άποφείθηκε ό σύζυγος, ή ότι εκείνος είνε βλάκας, ή ότι εγώ πρόκειται νά τόν γίνω βλάκας, άν δέν έχω γίνει βλάκας!

έζητησαν άπ' τήν Έλληνική Κυβέρνηση τήν άδεια νά πάνε στη Στερεά Έλλάδα, για τόν ναυμασιό τής υποθέσεως αυτής άπεστάλησαν στό όθωμανικό στρατόπεδο οι Κ. Πελοπίδας και Δημ. Βυζάντιος. Οι δύο άπεσταλμένοι Έλληνες είχαν και μία άλλη έντολή : Νά κουβεντιάσουν με τούς αλμαλόντους Έλληνες —τους όποιους κρατούσαν οι άποκαρτιστατες Τουρκές— και νά καταγράφουν έκείνους έξ αιτίων που θα ήθελαν νά μείνουν στην Έλλάδα. Μεταξύ τόν αλμαλόντων ήπηρεζε και ή κόρη τού Παναγιώτη Άναγνωστοπούλου, Χριστίνα, από τήν Καρύτωνα, με τήν όποία σύζυφος ό άρχηγός τού Τουρκικού στρατοπέδου Άχμέτ μετής, είχαν μάλοστα κάνει ν' ένα γινό μαζί...

"Όταν ήθε ο σερά της, έδήλωσε άν ήθελε νά μείνη στην Έλλάδα ή ν' αναχωρήσει με τόν Τουρκικό σύζυγό της, ή Χριστίνα, λησμονώντας και σύζυγο και παιδι, εφώνασε ότι είνε Χριστιανή και εξήγησε νά μείνη στην Καρύτωνα με τόν πατέρα της. Τό έπισόδιο αυτό έδραματισήσε ό Ζαμπέλιος στην τραγωδία του εΧριστίνα Άναγνωστοπούλου. Μαζύ με τ' άλλα πρόσωπα τής τραγωδίας αυτής, ό Ζαμπέλιος φέρνει στη σσηνή και τόν Δημήτριον Βυζάντιο.

Μετά τήν δολοφονία τού Καποδίστρια και τόν ερχισμό τού Όθωνος, ό Δημ. Βυζάντιος, μη μπορώντας νά έχη δημόσια θέσι, αναγκάστηκε νά εργάζεται ως άγογράφος, περιερχόμενος τής Έλληνικής επαρχίας. Πέθανε φτωχός στά 1853.

ΕΝΑΣ ΕΝΔΟΞΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΣΛΗΜΑΝ

Η αγάπη του προς τήν Ελλάδα. "Ο Όμηρος, έ άπαρκετός σύντροφός του. Τά εμνηρικά έννοματα τόν ύπηρετάν του. Η άνασκαφές τών Μυκηναών. «Στεφαναίων αυτών!» Η έξυπνη απάντησις ενός χωρικού. Πώς παντρεύθηκε ό Σλήμαν. Μία χαρακτηριστική έπιστολή, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Για τόν περίφημο Γερμανό άρχαιολόγο και φιλέλληνα Έρρικο Σλήμαν, ό όποιος έγινε ένδοξος κυρίως άπ' τις έπιτυχείς άνασκαφές του στις Μυκήνες και στην Τροία, διαφηνεται διάφορα ανέκδοτα. Δημιούπητος σήμερα παρακάτω μερικά άπ' αυτά, έντελώς άγνωστα :

Ο Σλήμαν, ό όποιος πέρασε τά τελευταία του χρόνια στη χώρα μας, αγαπούσε τήν Έλλάδα σαν άληθινή του πατρίδα και συνήθιζε νά λέη :

— Έγώ δέν είμαι Γερμανός, είμαι Έλλην και μάλιστα άρχαίος Έλλην !...

***

Ο Όμηρος ήταν για τόν Σλήμαν, ότι και τό Εύαγγέλιο για τό Χριστιανό.

Ποτέ δέν άποφείζε νά κοιμηθί, χωρίς νά διαβάσει προηγουμένων στίχους τού Όμήρου.

Αλλά κι' όταν έτρωγε άόμοια, έβαζε τόν ύπρητό του νά απαγγέλλη μεγαλοφώνως στίχους τόν Όμηρικόν έπόν.

Τότε ό Σλήμαν κινιούνταν από ένθουσιασμό και φώναζε στους παρισταμένους :

— Άκούστε μουσική! Άκούστε μουσική !...

***

Ο Σλήμαν έδινε σπάνιες ύπηρεσίες τού Όμηρικώ όνόματι και αυτό προκούλοσε συχνά σήχημα στό σπίτι του.

Τό θεροφό του, λ.χ., τόν έλεγε Βελερεφόντη, τόν κρηνοφό του Πρίαμο, τόν οκεανό του Κάλχωνα, τις ύπηρετίες του Κίρκη, Ηλέκτρα, κ.λ.π.

"Όταν οι οικείοι του λησμονούσαν τά...λαρατισούκια τόν ύπηρετάν και τού φώναζαν με τά πραγματικά τους όνόματα, ό Σλήμαν τό θεωρούσε ως προσβολή, άπειθυμένην έναντίον του, και τότεπαρε καταράσσο.

***

Ο Σλήμαν έννοουσε νά μεταδώσει τή λατρεία του προς τόν Όμηρο και στά παιδιά του και έν μέρα τό είχε κατορθώσει.

Ο γιος του Άγαμέμνον ηταν σε ήλικία δώδεκα έτών άριστος Όμηριστής και ή κόρη του Άνδρομάχη άπήγγελε άπέξω ολόκληρες σελίδες τού Όμηρου.

***

"Όταν ό Σλήμαν έπεχείρησε τήν άνασκαφή τών Μυκηναών και κατέληξε σ' ενόχιστα άποτελέσματα, καμά τήν αντίθετη προσδοκία τόν συγχρόνον του, δέν μπορούσε νά κρηνη τή χαρά του.

"Όταν μάλιστα άνευρέθη σπαύς τάφους τόν βασιλέων τών Μυκηναών ό πρώτος σκελετός, ό Σλήμαν τόν εκότταξε κάμωσσο με θαυμασμό και έπειτα φώναζε :

— Έτσι τόν εφαναζόμενον κι' εγώ τόν ύπέροχο αυτών ήροα!

***

Πολλές φορές στά γεύματα, όταν ήθελε νά τού γεμίσουν ολόκληρο τό ποτήρι, ό Σλήμαν γρήγορς στόν οινόζο και τού έδινε τό αρχαίο παράγγελλο :

— Στεφάνισσον αυτών! (δηλαδή νά τού γεμίση μέχρι τής στεφάνης τού χείλους).

Κάποτε όμως ένας άπλοικός εγγάτης, άκούγοντάς τον, τόν δέκωσε με τήν, έξής καταπληκτική απάντησι :

— Εύχαριστώ, άφέντη, αλλά είμαι παντρεμένος !...

***

Ο Σλήμαν, ό όποιος είχε άπλοικός εγγάτης, άκούγοντάς τον, τόν δέκωσε με τήν, έξής καταπληκτική απάντησι :

— Εύχαριστώ, άφέντη, αλλά είμαι παντρεμένος !...

Ο έπίσκοπος σέφτηκε τότε μία νεαρή όνομα ή του, τή 16έτην Σοφία Καστρομένη, νέα από καλή Άθηναϊκή οικογένεια, όχι όμως και τόσο πλούσια, και τού έστειλε τή φωτογραφία της. Ο Σλήμαν, μόλις τήν έλαβε, κατενθουσιάστηκε κι' έσπευσε νά έλθη στην Έλλάδα, όπου έτέλεσε τούς γάμους του.

